σύνταξη γήρατος, διότι εἶναι ἀσφαλισμένος δυνάμει τῆς νομοθεσίας ἄλλου κράτους μέλους ἔστω καί ἄν κατοικεῖ στό πρῶτο κράτος μέλος καί ἐργάζεται ἐκεῖ ὡς μισθωτός, παράλληλα μέ τήν δραστηριότητά του πού ἀναπτύσσει στό ἔδαφος τοῦ ἄλλου κράτους μέλους. Τό γεγονός ὅτι ἡ ἀπασχόλησή του στό κράτος τῆς κατοικίας του ἔχει δευτερεύοντα χαρακτήρα σέ σχέση μέ τήν κυρία ἐργασία τοῦ ἐνδιαφερομένου στό ἄλλο κράτος μέλος δέν ἐπηρεάζει τήν δοθεῖσα λύση.

Στήν ὑπόθεση 276/81,

πού ἔχει ὡς ἀντικείμενο αἴτηση τοῦ Centrale Raad van Beroep τῆς Οὐτρέχτης πρός τό Δικαστήριο, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, μέ τήν ὁποία ζητεῖται, στό πλαίσιο τῆς διαφορᾶς πού ἐκκρεμεῖ ἐνώπιον τοῦ παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΤΗΣ SOCIALE VERZEKERINGSBANK

καί

ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ G. T. KUIJPERS ΚΑΙ/Η ΤΩΝ ΕΛΚΟΝΤΩΝ ΕΞ ΑΥΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

ἡ ἔκδοση προδικαστικῆς ἀποφάσεως ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 1 ὑπό γ), πρῶτο ἑδάφιο, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 25ης Σεπτεμβρίου 1958, περί ἀσφαλίσεως τῶν διακινουμένων ἐργαζομένων καί τοῦ ἄρθρου 14, παράγραφος 1 ὑπό γ) initio καί ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 14ης Ἰουνίου 1971, περί τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συστημάτων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἐπί τῶν μισθωτῶν ἐργαζομένων καί τῶν οἰκογενειῶν τους πού διακινοῦνται ἐντός τῆς Κοινότητος,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμῆμα)

συγκείμενο ἀπό τούς O. Due, πρόεδρο τμήματος. A. Χλωρό καί F. Grévisse, δικαστές,

γενικός εἰσαγγελεύς: P. VerLoren van Themaat
γραμματεύς: J. A. Pompe, βοηθός γραμματεύς

ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά, ἡ διαδικασία καί οἱ γραπτές παρατηρήσεις πού κατετέθησαν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων ἔχουν συνοπτικῶς ὡς ἑξῆς:

I — Πραγματικά περιστατικά καί διαδικασία

Ὅπως προκύπτει ἀπό τήν διάταξη περί παραπομπῆς ὁ ἀποδιώσας G. T. Kuijpers ὁ ὁποῖος εἶχε γεννηθεῖ στίς 22 Ἰουλίου 1911 καί ἦταν ὁλλανδικῆς ὑπηκοότητος, εἰργάσθη στίς Κάτω Χῶρες καί στό Βέλγιο. Τήν 1η Ἰανουαρίου 1957 (ἡμερομηνία ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ ὁλλανδικοῦ «Algemene Ouderdomswet» (νόμου περί τῆς γενικευμένης συντάξεως γήρατος, στό ἑξῆς AOW) καθώς καί μετά τήν ἡμερομηνία αὐτή, εἰργάσθη στό Βέλγιο ὡς ὁδηγός 6αγονίων σέ ἀνθρακωρυχεῖο, μέχρι τῆς ἡμέρας, περί τό τέλος τοῦ 1972 ἤ τίς ἀρχές τοῦ 1973, πού κατέστη ἀνίκανος πρός ἐργασία. Λόγω αὐτῆς τῆς ἀνικανότητός του πρός ἐργασία τοῦ ἐχορηγήθη 6ελγική σύνταξη ἀναπηρίας. Μετά τήν 1η Ἰανουαρίου 1957, παράλληλα μέ τήν ἐργασία του στό 6ελγικό ἀνθρακωρυχεῖο, ὁ Kuijpers εἰργάσθη ἐπίσης στίς Κάτω Χῶρες ἀπό τήν 1η Ἰουνίου 1966 ἕως τίς 19 Δεκεμβρίου 1972. Εἰργάζετο ἐκεῖ πέντε ἡμέρες τήν ἑ6δομάδα ἀπό ὥρας 18.00 ἕως 21.00. Ὁ Kuijpers κατέστη ἀνίκανος καί γι' αὐτήν ἐπίσης τήν ἐργασία, μετά δέ ἀπό αὐτό τοῦ κατεβλήθη μία παροχή 6άσει τοῦ «Ziektewet» (ὁλλανδικός νόμος περί τῆς ἀσφαλίσεως ἔναντι ἀσθενείας) ἀπό 19ης Δεκεμ6ρίου 1972 καί, μετά τήν 19η Δεκεμ6ρίου 1973, μία παροχή 6άσει τοῦ «Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering» (ὁλλανδικοῦ νόμου περί τῆς ἀσφαλίσεως ἔναντι τῆς ἀνικανότητος πρός ἐργασίαν, στό ἑξῆς WAO) ὑπολογισθεῖσα 6άσει ἀνικανότητος πρός ἐργασία 80 ἕως 100 %.

Ἡ σύζυγος τοῦ Kuijpers, ἡ ὁποία ἐγεννήθη στίς 28 Ἰουλίου 1916 καί ἡ ὁποία εἶναι ὁλλανδικῆς ἰθαγενείας, κατοικεῖ χωρίς διακοπή στίς Κάτω Χῶρες ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1957.

Ἀπό 1ης Ἰουλίου 1976 ἐχορηγήθη στόν Kuijpers (ὁ ὁποῖος συνεπλήρωσε τήν ἡλικία τῶν 65 ἐτῶν στίς 22 Ἰουλίου 1976) σύνταξη γήρατος, 6άσει τοῦ ὁλλανδικοῦ AOW.

Κατά τό σύστημα τοῦ AOW, ὁ δικαιοῦχος (ἄγαμος) συμπληρώνοντας τό 65ο ἔτος τῆς ἡλικίας του, λαμ6άνει, κατ' ἀρχήν, μία πλήρη παροχή, μέχρι τοῦ ποσοῦ πού ἀποκαλεῖται ἐλάχιστο κοινωνικό ὅριο (γιά ἀγάμους), ἡ ὁποία ὅμως μειοῦται κατά 2 % (μεταξύ ἄλλων) γιά κάθε ἡμερολογιακό ἔτος, κατά τό ὁποῖο, μετά τήν ἡλικία τῶν 15 ἐτῶν, ἀλλά πρό τῆς συμπληρώσεως τῶν 65 ἐτῶν, ὁ δικαιοῦχος τῆς συντάξεως δέν ἦταν ἀσφαλισμένος σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 10, παράγραφος 1, initio καί ὑπό α), τοῦ AOW. Πρός τόν σκοπό αὐτόν, συνυπολογίζονται τά ἡμερολογιακά ἔτη, ἤ τά τμήματα ἡμερολογιακοῦ ἔτους, κατά τά ὁποῖα δέν ἦταν ἀσφαλισμένος, τό δέ ἐναπομένον τμῆμα ἡμερολογιακοῦ ἔτους δέν λαμ6άνεται ὑπ' ὄψη γιά τήν μείωση, πρός ὄφελος τοῦ ἐνδιαφερομένου καί αὐτό δυνάμει ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ κοινωνικῶν ὑποθέσεων καί δημοσίας ὑγείας τῆς 17ης Ἰουνίου 1957, ἡ ὁποία ἐλήφθη πρός ἐκτέλεση τοῦ ἄρθρου 10, παράγραφος 6, (σήμερα παράγραφος 5), τοῦ AOW.

Προκειμένου περί ζεύγους, τίς περισσότερες φορές, μόνον ὁ σύζυγος δικαιοῦται

συντάξεως γήρατος, συμπληρώνοντας τό 65ο έτος τῆς ἡλικίας του (ἄρθρο 7 τοῦ AOW), κατ' ἀρχήν, 6άσει ενός ελαχίστου κοινωνικοῦ ὁρίου γιά ἐγγάμους. Στήν περίπτωση αὐτή ἡ μείωση ἀνέρχεται σέ 1 % γιά κάθε ἡμερολογιακό ἔτος κατά τήν διάρκεια τοῦ ὁποίου ὁ σύζυγος δέν ἦταν ἀσφαλισμένος καί σέ 1 % γιά κάθε ἡμερολογιακό ἔτος, κατά τήν διάρκεια τοῦ ὁποίου δέν ἦταν ἀσφαλισμένη ἡ σύζυγος, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 10, παράγραφος 2, initio καί ὑπό στοιχεῖα α) καί 6) τοῦ AOW. Καί στήν περίπτωση αὐτή ἐπίσης συνυπολογίζονται καί «στρογγυλεύονται» τά ἐν λόγω ἡμερολογιακά ἔτη, ἤ τμήματα ἡμερολογιακοῦ ἔτους, καί αὐτό γιά κάθε σύζυγο χωριστά.

Ἐξ ἄλλου, ὁ AOW προβλέπει πλασματικά ἔτη ἀσφαλίσεως γιά τήν προγενέστερη τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1957 περίοδο, ἡμερομηνία ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος του. Ὑπό ὁρισμένες προϋποθέσεις τά πρόσωπα πού εἶχαν συμπληρώσει τό 15ο ἔτος τῆς ἡλικίας τους πρό τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1957, ἀλλά δέν εἶχαν συμπληρώσει ἀκόμα τό 65ο ἔτος τῆς ἡλικίας τους, θεωροῦνται ὡς ἀσφαλισμένοι κατά τήν διάρκεια τῆς περιόδου πού περιλαμβάνεται μεταξύ τῆς συμπληρώσεως τοῦ 15ου ἔτους τῆς ἡλικίας τους καί τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1957, σύμφωνα μέ τά ἄρθρα 43 καί 44 τοῦ AOW. Τόσο ὁ σύζυγος ὅσο καί ἡ σύζυγος τοῦ ζεύγους πού ἀφορᾶ ἡ διαφορά τῆς κυρίας δίκης πληροῦν τίς προϋποθέσεις γιά νά δικαιοῦνται πλήρως τῶν προμνησθέντων, προγενεστέρων τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1957, πλασματικῶν ἐτῶν ἀσφαλίσεως ὥστε ἐκεῖνο μόνο πού ἔχει σημασία στήν προκειμένη περίπτωση εἶναι ἡ μεταγενέστερη τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1957 περίοδος.

Δέν ἀπομένει λοιπόν, παρά νά ἐξετασθεῖ ποιές εἶναι οἱ μεταγενέστερες τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1957 περίοδοι, κατά τήν διάρκεια τῶν ὁποίων ὁ ἐνδιαφερόμενος καί ἡ σύζυγός του δέν ἦταν ἀσφαλισμένοι 6άσει τοῦ AOW.

Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 2, παράγραφος 1, initio καί ὑπό στοιχεῖο α), τοῦ 6ασιλικοῦ διατάγματος τῆς 18ης Ὀκτωβρίου 1968 περί κανονισμοῦ τῆς δημοσίας διοικήσεως, κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 6, παράγραφοι 2 καί 3, τοῦ AOW πού ἀναφέρεται στήν ἐπέκταση καί τόν περιορισμό τῆς ὁμάδος τῶν ἀσφαλισμένων, δέν θεωρεῖται ἀσφαλισμένος μεταξύ ἄλλων 6άσει τοῦ AOW: «ὁ διαμένων στίς Κάτω Χῶρες, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται ὡς μισθωτός ἐκτός τοῦ Βασιλείου καί εἶναι γιά τόν λόγο αὐτόν ἀσφαλισμένος δυνάμει τῆς ἰσχυούσης στήν χώρα ὅπου ἐργάζεται νομοθεσίας, ὡς πρός τίς παροχές λόγω γήρατος ἤ θανάτου καθώς καί τά οἰκογενειακά ἐπιδόματα».

Τά προηγούμενα τοῦ προαναφερθέντος διατάγματος 6ασιλικά διατάγματα περιέχουν παρόμοιες διατάξεις.

Δυνάμει τῆς προαναφερθείσας διατάξεως — καθώς καί δυνάμει τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 2, παράγραφος 1, γ), τοῦ 6ασιλικοῦ διατάγματος τῆς 18ης Ὀκτωβρίου 1968 σύμφωνα μέ τό ὁποῖο, ἐν συντομία, ὁ κάτοικος τῆς χώρας, ὁ ὁποῖος λαμβάνει μία παροχή γιά ἀνικανότητα πρός ἐργασία 6άσει μιᾶς ξένης νομοθεσίας δέν εἶναι πλέον ἀσφαλισμένος 6άσει τοῦ AOW — ὁ Kuijpers δέν δύναται νά θεωρηθεῖ ἀσφαλισμένος 6άσει τοῦ AOW γιά τήν περίοδο ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1957 μέχρι 19ης Δεκεμβρίου 1973, λόγω τοῦ ὅτι ἀπό τῆς τελευταίας αὐτῆς ἡμερομηνίας, θεωρεῖται ἐκ νέου ὡς ἀσφαλισμένος 6άσει τοῦ AOW σέ σχέση μέ τήν εἰσπραξη παροχῆς 6άσει τοῦ WAO. Ἑπομένως, ὁ ἀριθμός τῶν μή καλυπτομένων ἀπό ἀσφάλιση ἐτῶν μετά τήν 1η Ἰανουαρίου 1957 γιά τόν Kuijpers ἀνέρχεται, «στρογγυλεύοντας» σέ πλήρη ἡμερολογιακά ἔτη, σέ 16, γεγονός πού ἀντιπροσωπεύει γι' αὐτόν μείωση κατά 16 %.

Ἐξ ἄλλου, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 2, παράγραφος 1, initio καί ὑπό στοιχεῖο i), τοῦ προαναφερθέντος 6ασιλικοῦ διατάγματος τῆς 18ης Ὀκτωβρίου 1968, δέν θεωρεῖται ἀσφαλισμένη 6άσει τοῦ (μεταξύ ἄλλων) AOW:

«ἡ ἔγγαμος γυναίκα, ἡ ὁποία διαμένει στό Βασίλειο καί τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος δέν εἶναι ἀσφαλισμένος 6άσει τῶν διατάξεων τῆς παρούσης παραγράφου ὑπό στοιχεῖα a), b), c), d), e), f), g) ἤ h)».

Τά προηγούμενα τοῦ προαναφερθέντος διατάγματος 6ασιλικά διατάγματα περιέχουν παρόμοιες διατάξεις.

Βάσει τῶν προαναφερθέντων διατάξεων, ἡ σύζυγος τοῦ Kuijpers δέν ἦταν λοιπόν ἀσφαλισμένη στόν AOW ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1957 μέχρι 19ης Δεκεμβρίου 1973 οὕτως ὥστε σύμφωνα μέ τήν ὁλλανδική νομοθεσία πρέπει νά γίνει καί στήν

περίπτωσή της μείωση κατά 16 %. Ἡ συνολική μείωση τῆς συντάξεως γήρατος βάσει τοῦ AOW ἔπρεπε νά ἀνέλθει λοιπόν σέ 32 %.

Τό παραπέμπον δικαστήριο ἐρωτᾶ ἄν ἡ προαναφερθεῖσα μείωση πού ἐφηρμόσθη στήν περίπτωση τοῦ Kuijpers συμβιβάζεται μέ τό κοινοτικό δίκαιο λόγω τοῦ ὅτι ὁ Kuijpers εἰργάσθη στίς Κάτω Χῶρες ἀπό 1ης Ἰουνίου 1966 μέχρι 19ης Δεκεμβρίου 1972, βάσει δέ τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 1, γ), πρώτη φράση, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 καθώς καί τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 14, παράγραφος 1, γ) ὑπό i) τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, δύναται νά ὑποστηριχθεῖ ἡ ἄποψη ὅτι ὁ Kuijpers ἔπρεπε νά θεωρηθεῖ ὡς ἀσφαλισμένος στόν AOW γιά τήν περίοδο πού ἀνεφέρθη ἀμέσως ἀνωτέρω. Αὐτό θά εἶχε ὡς συνέπεια ὅτι μετά τήν 1η Ἰανουαρίου 1957 θά ἦταν μόνο 10 τά ἡμερολογιακά ἔτη, «στρογγυλεύοντας» σέ πλήρη ἡμερολογιακά ἔτη, κατά τά ὁποῖα ὁ Kuijpers δέν ἦταν ἀσφαλισμένος στόν AOW, οὕτως ὥστε, βάσει τῶν διατάξεων τοῦ προαναφερθέντος ἄρθρου 2, παράγραφος 1, initio καί ὑπό i), τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος τῆς 18ης Ὀκτωβρίου 1968 καί τῶν ἀναλόγων διατάξεων τῶν προγενεστέρων βασιλικῶν διαταγμάτων, καί ἡ σύζυγός του δέν ἦταν ἀσφαλισμένη κατά τήν ἴδια περίοδο, ἡ δέ σύνταξη βάσει τοῦ AOW ἔπρεπε νά μειωθεῖ ὄχι κατά 32 % ἀλλά κατά 20 %.

Ὑπό τά δεδομένα αὐτά καί λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τήν νομολογία τοῦ Δικαστηρίου, τό ὁποῖο μέ τήν ἀπόφασή του τῆς 24ης Ἀπριλίου 1980 (Coonan, ὑπόθ. 110/79, Rec. σ. 1445) ὑπεγράμμισε ὅτι ἐναπόκειται στήν νομοθεσία κάθε κράτους μέλους νά καθορίσει τίς προϋποθέσεις τοῦ δικαιώματος ἤ τῆς ὑποχρεώσεως ὑπαγωγῆς σέ ἕνα σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἤ στόν ἕναν ἤ τόν ἄλλο συγκεκριμένο κλάδο ἑνός τέτοιου συστήματος, τό Centrale Raad van Beroep, γιά νά ἐπιλύσει τό πρόβλημα ἄν ὑπάρχει σύγκρουση μεταξύ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου καί τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου τά ὁποῖα, στήν προκειμένη περίπτωση, ἀναφέρονται στό ἴδιο θέμα, τόν καθορισμό δηλαδή τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῶν ἐθνικῶν συστημάτων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, τοῦ ἑνός σέ σχέση μέ τά ἄλλα, ὑπέβαλε στό Δικαστήριο τό ἀκόλουθο ἐρώτημα:

«Πρέπει μήπως τό ἄρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεῖο γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 καί τό ἄρθρο 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ), initio καί ὑπό i) τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71 νά ἑρμηνευθοῦν ὑπό τήν ἔννοια ὅτι εἶναι ἀσυμβίβαστη πρός τά ἐν λόγω ἄρθρα ἐσωτερική διάταξη ἑνός κράτους μέλους σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἐργαζόμενος, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ στό ἐν λόγω κράτος μέλος δέν εἶναι ἀσφαλισμένος γιά σύνταξη γήρατος, διότι εἶναι ἀσφαλισμένος βάσει τῆς νομοθεσίας ἑνός ἄλλου κράτους μέλους, ἔστω καί ἄν κατοικεῖ στό ἔδαφος τοῦ πρώτου κράτους μέλους καί ἐργάζεται ἐκεῖ (παράλληλα μέ τίς δραστηριότητές του ἐντός τοῦ ἄλλου κράτους μέλους) ὡς μισθωτός ἔστω καί ἄν αὐτό θεωρηθεῖ ὡς δευτερεύουσα ἀποσχόληση;»

Ἡ διάταξη περί παραπομπῆς ἐπρωτοκολλήθη στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου στίς 19 Ὀκτωβρίου 1981.

Μέ διάταξη τῆς 24ης Μαρτίου 1982, τό Δικαστήριο, ἐπειδή διεπίστωσε ὅτι κανένα κράτος μέλος, ὡς ἐπίσης καί κανένα ὄργανο ἤ διάδικος δέν ἐζήτησαν νά ἐκδικασθεῖ ἡ ὑπόθεση ἀπό τήν ὁλομέλεια, ἀνέθεσε τήν ὑπόθεση στό δεύτερο τμῆμα, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 95 παράγραφοι 1 καί 2 τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας.

Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 20 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου ΕΟΚ κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις ἡ Sociale Verzekeringsbank ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν διευθυντή της καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν Jean Amphoux ἐπικουρούμενο ἀπό τόν Auke Haagsma.

Κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ, καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγ-

γελέως, τό Δικαστήριο (δεύτερο τμῆμα) ἀπεφάσισε τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή ἀποδείξεων.

Ἐκάλεσε, ὡστόσο, τήν Sociale Verzekeringsbank νά τοῦ γνωρίσει, πρό τῆς 23ης Ἀπριλίου 1982, προφορικῶς, στήν περίπτωση πού θά μετεῖχε στήν προφορική διαδικασία, ἤ ἐγγράφως, στήν ἀντίθετη περίπτωση, ἄν ὁ Kuijpers εἶχε ἤ ὄχι καταβάλει ἀσφαλιστικές εἰσφορές βάσει τοῦ AOW γιά τήν περίοδο μεταξύ 1ης Ἰουνίου 1966 καί 19ης Δεκεμβρίου 1972.

Τό Δικαστήριο ἐκάλεσε ἐπίσης τήν Ἐπιτροπή νά ἀπαντήσει ἐγγράφως πρό τῆς 23ης Ἀπριλίου 1982 στό ἐρώτημα ἄν ἡ ἐφαρμογή τοῦ κανόνος τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 1, ὑπό γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 καί τοῦ ἄρθρου 14, παράγραφος 1, ὑπό γ), ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 δύναται νά ἐπηρεασθεῖ ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ ἀπασχόληση στήν χώρα τῆς κατοικίας δέν ἔχει παρά δευτερευόντα χαρακτῆρα, ἡ δέ ἀπασχόληση βάσει πλήρους ὡραρίου γίνεται σέ ἕνα ἄλλο κράτος μέλος.

Στά ἐρωτήματα αὐτά, ἐδόθη ἀπάντηση ἐντός τῆς ταχθείσης προθεσμίας.

II — Γραπτές παρατηρήσεις πού κατετέθησαν δυνάμει του ἄρθρου 20 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου ΕΟΚ

1. Ἡ *Sociale Verzekeringsbank* ἀναπτύσσει κατ' ἀρχήν ὁρισμένες παρατηρήσεις ἐπί τῆς ἐννοίας καί τῆς ἐκτάσεως τῶν συντονιστικῶν κοινοτικῶν κανόνων περί καθορισμοῦ ὡς μόνης ἐφαρμοστέας ἐπί τοῦ θέματος τῆς νομοθεσίας ἑνός κράτους μέλους, καθώς καί μία ἔκθεση τῶν ἰδιομορφιῶν τῆς ὁλλανδικῆς νομοθεσίας στόν τομέα τῆς ὑπαγωγῆς στό ἐθνικό σύστημα, πρίν ἀναφερθεῖ στό ἐρώτημα πού ἐτέθη στό Δικαστήριο.

α) Παρατηρεῖ ὅτι κοινοτικοί κανόνες ἀποσκοποῦν κυρίως νά ἀποκλείσουν τό ἐνδεχόμενο νά μή εἶναι ἀσφαλισμένος ἕνας ἐργαζόμενος σέ κανένα κράτος μέλος, καθώς καί νά ἀποκλείσουν τό ἐνδεχόμενο νά ὑπάγεται ταυτόχρονα ὁ ἐνδιαφερόμενος στήν νομοθεσία περισσοτέρων κρατῶν μελῶν, ὅπως ἰδίως προκύπτει ἀπό τήν διάταξη τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 1, πρώτη φράση, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, διάταξη ἡ ὁποία δέν ὑπῆρχε στόν κανονισμό 3/58.

Κατά τήν Sociale Verzekeringsbank, ἡ συνθήκη ΕΟΚ στηρίζεται ἀπί τῆς βαθιά ριζομένης στό ἐργατικό δίκαιο ἀρχῆς πού ἰσχύει στήν Δυτική Εὐρώπη, σύμφωνα μέ τήν ὁποία σέ κάθε κράτος μέλος οἱ ἐργαζόμενοι ἄλλων κρατῶν μελῶν πρέπει νά ὑπόκεινται στούς ἴδιους ὅρους ἐργασίας μέ τούς ἐργαζομένους τοῦ ἐν λόγω κράτους μέλους. Γιά τόν λόγο αὐτόν, κατά τήν Sociale Verzekeringsbank ὁ τίτλος II τῶν κοινοτικῶν κανονισμῶν περιλαμβάνει σιωπηρά τόν θεμελιώδη κανόνα τῆς ἀσφαλίσεως τοῦ ἐργαζομένου στό κράτος μέλος, ὅπου ἀσκεῖ τίς δραστηριότητες ἐκεῖνες πού ἀποτελοῦν τήν πηγή τῶν ἀναγκαίων γιά τήν διαβίωση τοῦ ἰδίου καί τῆς οἰκογενείας του εἰσοδημάτων. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, θά ἔπρεπε λοιπόν νά θεωρηθεῖ ὅτι τό κοινοτικό δίκαιο ἀποσκοπεῖ νά ρυθμίσει τίς σχέσεις ἐργασίας πλήρους ὡραρίου πού συνδέεται μέ τίς ἀνάγκες τῆς διαβιώσεως.

Μόνο στήν περίπτωση κατά τήν ὁποία τό κριτήριο αὐτό θά ἠδύνατο νά ὁδηγήσει σέ διπλή ἀσφάλιση, σέ περίπτωση ἀσκήσεως δραστηριοτήτων σέ περισσότερα κράτη, ἤ ὅταν λόγω τῆς φύσεως τῆς παρεχομένης ἐργασίας θά ἦταν ἄδικο ἤ ἀδύνατο νά ἐφαρμοσθεῖ, θά ὑπῆρχε ἐνδεχόμενο ἐφαρμογῆς ἑνός διαφορετικοῦ κριτηρίου. Στήν τελευταία αὐτή περίπτωση, ὅπως παρατηρεῖ ἡ Sociale Verzekeringsbank, ἐφαρμόζεται τό κριτήριο τοῦ τόπου ὅπου ἔχει τήν ἕδρα της ἡ ἐπιχείρηση ἤ τήν κατοικία του ὁ ἐργοδότης, σέ περίπτωση δέ ἀδυναμίας ἐφαρμογῆς τοῦ κριτηρίου αὐτοῦ, τό κριτήριο τῆς κατοικίας τοῦ ἐργαζομένου.

Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἔκταση τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἐφαρμοστέας νομοθεσίας ἡ Sociale Verzekeringsbank ὑποστηρίζει ὅτι ὁ καθορισμός αὐτός δέν σημαίνει, ἄνευ ἑτέρου, ὅτι ὁ ἐργαζόμενος γιά τόν ὁποῖο πρόκειται

εἶναι ἀσφαλισμένος βάσει τῆς νομοθεσίας, ἡ ὁποία καθορίζεται ὡς ἐφαρμοστέα.

Οἱ κοινοτικοί κανονισμοί ἔχουν ἕναν συντονιστικό χαρακτήρα χωρίς νά θίγουν τίς ἐθνικές διατάξεις, οἱ ὁποῖες καθορίζουν τά πρόσωπα τῶν ἀσφαλισμένων καί τίς προϋποθέσεις ἀσφαλίσεώς των, χωρίς ὁ καθορισμός μιᾶς ἐθνικῆς νομοθεσίας νά δύναται νά δημιουργήσει δικαίωμα ἀσφαλίσεως. Παρέχουν ἁπλῶς τούς κανόνες, πού ἀφοροῦν τήν περίπτωση κατά τήν ὁποία ἡ σχέση ἐργασίας μετέχει τῆς νομικῆς σφαίρας διαφόρων κρατῶν μελῶν.

Κατά τήν Sociale Verzekeringsbank οἱ σκέψεις αὐτές προσλαμβάνουν ἰδιαίτερη σημασία σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημα ἄν ὁ καθορισμός ὡς ἐφαρμοστέας μιᾶς νομοθεσίας ἀποκλείει τήν ἀσφάλιση στό σύστημα ἀσφαλίσεως ἑνός ἄλλου κράτους μέλους. Παρατηρεῖ ὅτι σέ περίπτωση ἀπαντήσεως κατά τήν ἔννοια αὐτή, θά ἔπρεπε νά ληφθεῖ ὑπ' ὄψη τό γεγονός τῆς πραγματικῆς ἀσφαλίσεως βάσει τοῦ συστήματος ἀσφαλίσεως ἑνός κράτους μέλους, τοῦ ὁποίου ἡ νομοθεσία δέν ἔχει καθορισθεῖ ὡς ἐφαρμοστέα, καθώς καί ἡ καταβολή ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν στό ἐν λόγω σύστημα. Ἀντιθέτως, σέ περίπτωση ἀπαντήσεως κατά τήν ἀντίθετη ἔννοια, τίθεται τό ἐρώτημα ἄν πρέπει νά ἀποδοθεῖ σημασία καί ποία στίς διατάξεις μιᾶς ἐθνικῆς νομοθεσίας, οἱ ὁποῖες ὁρίζουν ὅτι ἡ ἀσφάλιση (πραγματική) βάσει τῆς νομοθεσίας ἑνός ἄλλου κράτους μέλους συνεπάγεται τόν ἀποκλεισμό ἀπό τήν ὁμάδα τῶν ἀσφαλισμένων δυνάμει τῆς ἰδίας ἐθνικῆς νομοθεσίας.

Ὅσον ἀφορᾶ τήν ὁλλανδική νομοθεσία, ἡ Sociale Verzekeringsbank ἀναφέρει ὅτι ἡ ἀσφάλιση εἶναι αὐτόματη, ἐφ' ὅσον συντρέχουν οἱ νόμιμες προϋποθέσεις καί ὅτι δέν ἐγγράφονται ὡς ἀσφαλισμένοι παρά μόνο ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχοντες τήν ἰδιότητα τοῦ κατοίκου ἀποκλείονται ἀπό τήν ὁμάδα τῶν ἀσφαλισμένων στόν τομέα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως, ἡ ὁποία καλύπτει ὅλο τόν πληθυσμό, καθώς καί ἐκεῖνοι πού, ἄν καί δέν ἔχουν τήν ἰδιότητα τοῦ κατοίκου, περιλαμβάνονται στήν ὁμάδα τῶν ἀσφαλισμένων διότι ὑπόκεινται σέ φόρο ἐπί τῶν ἀποδοχῶν λόγω τοῦ ὅτι ἀσκοῦν ἐπαγγελματική δραστηριότητα ἐντός τῆς χώρας.

Ἀναφέρει ἀκόμα ὅτι τό σύστημα αὐτό, σέ σχέση μέ τόν δευτερεύοντα χαρακτήρα μιᾶς δραστηριότητος ἡ ὁποία ἀσκεῖται στίς Κάτω Χῶρες καθώς καί λόγω τῆς ὑπάρξεως μιᾶς πραγματικῆς ἀσφαλίσεως στό σύστημα ἑνός ἄλλου κράτους μέλους, ἠδύνατο νά ἔχει ὡς συνέπεια ἡ Sociale Verzekeringsbank νά μή πληροφορηθεῖ τήν ἀσκουμένη στίς Κάτω Χῶρες δραστηριότητα, δεδομένου ὅτι ἡ γνώση τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, κατά γενικό κανόνα, εἶναι δυσχερέστερη στήν πράξη ὅταν πρόκειται γιά μεθοριακούς ἐργαζομένους, ἡ δραστηριότητα τῶν ὁποίων σέ κάθε ἕνα ἀπό τά ἐνδιαφερόμενα κράτη δύναται νά παραμένει ἄγνωστη τόσο ἀπό τούς ἐργοδότες ὅσο καί ἀπό τίς ἀσφαλιστικές ὑπηρεσίες.

6) Ὅσον ἀφορᾶ τό ἐρώτημα πού ὑπέβαλε τό Centrale Raad van Beroep, ἡ Sociale Verzekeringsbank παρατηρεῖ ὅτι ἡ πραγματική κατάσταση, ὅπως ἔχει στήν προκειμένη περίπτωση, εἶχε ὡς συνέπεια ὅτι ἡ ἀσφαλιστική εἰσφορά κατεβλήθη βάσει τῆς νομοθεσίας τοῦ Βελγίου καί ὅτι ἐγεννήθησαν δικαιώματα βάσει τῆς ἐν λόγω νομοθεσίας ἐφ' ὅσον ὁ ἐνδιαφερόμενος εἰργάσθη κυρίως στήν χώρα αὐτή, στό πλαίσιο μιᾶς ἀπασχολήσεως πλήρους ὡραρίου.

Σύμφωνα λοιπόν μέ τήν Sociale Verzekeringsbank, τό ἐρώτημα εἶναι ἄν ἡ ἀσφάλιση στήν χώρα ὅπου ἠσκήθησαν οἱ κύριες δραστηριότητες, δύναται νά τεθεῖ ὑπό ἀμφισβήτηση ἀπό τό γεγονός τῆς ἀσκήσεως δευτερευούσης καί ἀσήμαντης δραστηριότητος στήν χώρα τῆς κατοικίας. Ἡ ἐφαρμογή κατά γράμμα τοῦ κειμένου τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 1, ὑπό γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 καί τοῦ ἄρθρου 14, παράγραφος 1, ὑπό γ), initio καί sub i) τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, ἐφ' ὅσον ἡ πραγματική κατάσταση θά καθίστατο γνωστή στόν κατάλληλο χρόνο, θά ἠδύνατο κατά τήν ἄποψή της νά ἔχει ὡς συνέπεια τόν καθορισμό τῆς ὁλλανδικῆς νομοθεσίας ὡς ἐφαρμοστέας.

Κατά τήν Sociale Verzekeringsbank παρόμοια κατάσταση θά ἠδύνατο νά ἀποτελέσει

έμπόδιο στήν έλεύθερη κυκλοφορία τῶν έργαζομένων, λόγω τοῦ ὅτι ἐπίσης εἶναι έντελῶς ἀντίθετη πρός τόν συντονισμό, ὁ ὁποῖος προκύπτει, στήν προκειμένη περίπτωση, ἀπό τήν ταυτόχρονη ἐφαρμογή τῆς ὁλλανδικῆς καί βελγικῆς νομοθεσίας, χωρίς τήν ἐφαρμογή τῶν κανονισμῶν καί ἡ ὁποία καταλήγει στήν ὑπαγωγή στήν βελγική ἀσφάλεια καί στόν ἀποκλεισμό τῆς ὁλλανδικῆς ἀσφάλειας.

Ἡ Sociale Verzekeringsbank θέτει ἔτσι τό ἐρώτημα ἄν ἐσκοπήθη μία τέτοια ἀνατροπή τῆς καταστάσεως, σέ περιπτώσεις ἰδίως πού πρέπει νά θεωρηθοῦν ὡς ἀκραῖες, ὅπως ἡ προκειμένη. Ὁ βασικός κανόνας τοῦ ἄρθρου 12, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 καί τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 2, sub a), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 ἐφαρμόζεται σέ σχέση μέ τίς κύριες δραστηριότητες, πρᾶγμα πού ἔχει ὡς συνέπεια τήν ἐφαρμογή τῆς βελγικῆς νομοθεσίας. Καμμία διάταξη τοῦ κανονισμοῦ δέν δύναται νά ἀποτρέψει τόν ἀποκλεισμό τοῦ νομίμου ὁλλανδικοῦ συστήματος ἀσφαλίσεως.

Κατά τήν Sociale Verzekeringsbank, ἔστω καί ἄν βάσει τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 13, ὑπό γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58, ἡ ὁλλανδική νομοθεσία καθορίζεται ὡς ἡ ἐφαρμοστέα νομοθεσία, τό γεγονός αὐτό δέν ἀποκλείει ἀναγκαστικῶς τήν ταυτόχρονη ἐφαρμογή τῆς βελγικῆς νομοθεσίας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψη τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἐν λόγω κανονισμός δέν περιέχει καμμία διάταξη ἀντίστοιχη πρός τό ἄρθρο 13, παράγραφος 1, πρώτη φράση, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71. Παρατηρεῖ ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ ἐργαζόμενος εἶχε στήν πραγματικότητα ἀσφαλισθεῖ βάσει τῆς τελευταίας αὐτῆς νομοθεσίας, ἀπεκλείσθη ἀπό τό νόμιμο ὁλλανδικό σύστημα ἀσφαλίσεως, διότι εἰργάζετο σέ μία ἄλλη χώρα ὅπου καί ἦτο ἀσφαλισμένος, οὔτε δέ στήν περίπτωση αὐτή ἡ διάταξη τοῦ κανονισμοῦ περί καθορισμοῦ τῆς ἐφαρμοστέας νομοθεσίας δύναται νά ἀποκλείσει τήν ἐφαρμογή τῆς ἐν λόγω ἐθνικῆς διατάξεως. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἐπίσης, γιά τήν περίοδο μέχρι τήν 1η Ὀκτωβρίου 1972, ὁ ἐνδιαφερόμενος ἦταν στήν περίπτωση αὐτή ἀσφαλισμένος ἀποκλειστικῶς βάσει τῆς βελγικῆς νομοθεσίας καί ὄχι ταυτόχρονα βάσει τῆς ὁλλανδικῆς νομοθεσίας.

Ἡ Sociale Verzekeringsbank θεωρεῖ ὅτι ἄν, παρά τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 1, πρώτη φράση, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 δέν πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς ἀντίθετη πρός τήν ἐν λόγω διάταξη ἡ πραγματική ὑπαγωγή στό βελγικό σύστημα ἀσφαλίσεως δύναται ἐπίσης νά λεχθεῖ, ὅσον ἀφορᾶ τήν περίοδο, ἡ ὁποία ἀρχίζει τήν 1η Ὀκτωβρίου 1972 ὅτι, χωρίς ἀμφιβολία, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 14, παράγραφος 1, ὑπό γ), initio καί ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, ἡ ὁλλανδική νομοθεσία καθορίζεται ὡς ἐφαρμοστέα, ἀλλά ὅτι, ὡστόσο, καμμία διάταξη τοῦ κανονισμοῦ, οἱαδήποτε καί ἄν εἶναι αὐτή, δέν δύναται οὔτε αὐτή νά ἐξουδετερώσει τίς διατάξεις ἀποκλεισμοῦ τῆς ἐν λόγω νομοθεσίας, οἱ ὁποῖες ἐφαρμόζονται λόγω τῆς ὑπάρξεως τῆς βελγικῆς ἀσφαλίσεως.

Κατά τήν Sociale Verzekeringsbank, μόνο ἄν ὑπῆρχε περίπτωση νά διαπιστωθεῖ, βάσει τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 1, φράση πρώτη, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, ὅτι κακῶς ἐπραγματοποιήθη ἡ ὑπαγωγή στό βελγικό σύστημα ἀσφαλίσεως καί μόνο ἄν ἔπρεπε νά ἀκυρωθοῦν ἀναδρομικῶς, δυνάμει τοῦ βελγικοῦ δικαίου, οἱ συνέπειες μιᾶς τέτοιας ἀσφαλίσεως, θά προέκυπτε ὅτι θά ἔπρεπε νά αὐξηθεῖ ἀναλογικῶς ἡ χορηγηθεῖσα βάσει τοῦ νόμου περί γενικευμένης συντάξεως γήρατος ὁλλανδική σύνταξη, γιά τήν περίοδο ἀπό 1ης Ὀκτωβρίου 1972 μέχρι 19ης Δεκεμβρίου 1973 περιλαμβανομένης. Στήν περίπτωση αὐτή θά ἔπρεπε πράγματι νά μειωθεῖ ἐπίσης ἀναλογικῶς ἡ βελγική σύνταξη, πρᾶγμα ὅμως τό ὁποῖο προφανῶς δέν εἶναι πλέον πραγματοποιήσιμο. Μονομερής αὔξηση τῆς ὁλλανδικῆς συντάξεως θά εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ἀδικαιολόγητα καί μή προβλεπόμενα ἀπό τόν κανονισμό πλεονεκτήματα γιά τόν ἐνδιαφερόμενο καί τούς ἀντλοῦντες ἐξ αὐτοῦ δικαίωμα.

Ἐν συμπεράσματι, ἡ Sociale Verzekeringsbank θεωρεῖ λοιπόν ὅτι ἐφαρμοστέα εἶναι ἡ βελγική νομοθεσία διότι ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀπησχολήθη στό Βέγλιο μέ πλῆρες ὡράριο,

ἡ δέ δραστηριότης του στίς Κάτω Χῶρες εἶχε δευτερεύοντα χαρακτήρα.

2. Ἡ *Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων,* ἀφοῦ ἀνέπτυξε τά περιστατικά καί τήν ἐφαρμοστέα ὁλλανδική νομοθεσία ἐπί τοῦ θέματος παρατηρεῖ ὅτι, ὅσον ἀφορᾶ τήν παρούσα ὑπόθεση, ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία οἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 13, παράγραφος 2, ἐδάφιο α), καί 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ), ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71. Διευκρινίζει ὅτι τό ἄρθρο 13, παράγραφος 2, ἐδάφιο α), προβλέπει ὅτι:

«Μέ τήν ἐπιφύλαξη τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 14 μέχρι 17:

α) Ὁ ἐργαζόμενος πού ἀπασχολεῖται στό ἔδαφος κράτους μέλους ὑπόκειται στήν νομοθεσία τοῦ κράτους αὐτοῦ, ἀκόμη καί ἄν κατοικεῖ στό ἔδαφος ἄλλου κράτους μέλους . . .»

καί ὅτι τό ἄρθρο 14, παράγραφος 1, ὁρίζει ὅτι:

«Ὁ κανών τοῦ ἄρθρου 13, παράγραφος 2, περίπτωση α) ἰσχύει μέ τήν ἐπιφύλαξη τῶν ἑξῆς ἐξαιρέσεων καί εἰδικῶν περιπτώσεων:

γ) Ὁ ἐργαζόμενος, πλήν τοῦ ἐργαζομένου στίς διεθνεῖς μεταφορές, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ κατά κανόνα τήν δραστηριότητά του στό ἔδαφος δύο ἤ περισσοτέρων κρατῶν μελῶν, ὑπόκειται:

i) εἰς τήν νομοθεσία τοῦ κράτους μέλους στό ἔδαφος τοῦ ὁποίου κατοικεῖ, ἄν ἀσκεῖ μέρος τῆς δραστηριότητός του στό ἔδαφος αὐτό ἤ ἄν ἀποσχολεῖται διά λογαριασμόν περισσοτέρων ἐπιχειρήσεων ἤ περισσοτέρων ἐργοδοτῶν πού ἔχουν τήν ἕδρα ἤ κατοικία τους στό ἔδαφος διαφόρων κρατῶν μελῶν.»

Προσθέτει ὅτι ὁ κανονισμός 3, ὁ ὁποῖος ἀντικατεστάθη ἀπό τόν κανονισμό 1408/71 δέν περιεῖχε τήν γενική ἀρχή πού διατυπώνεται στό ἄρθρο 13 τοῦ τελευταίου αὐτοῦ κανονισμοῦ, σύμφωνα μέ τήν ὁποία οἱ ἐργαζόμενοι ἐπί τῶν ὁποίων ἐφαρμόζεται ὁ κανονισμός ὑπόκεινται στήν νομοθεσία ἑνός μόνο κράτους μέλους, ἡ ὁποία καθορίζεται σύμφωνα μέ τίς ἄλλες διατάξεις τοῦ τίτλου II τοῦ ἰδίου κανονισμοῦ, ὡστόσο ὅμως περιεῖχε διατάξεις ἀνάλογες μέ τίς προαναφερθεῖσες στό ἄρθρο 12 καί στό ἄρθρο 13 ὑπό γ), ἐδάφιο πρῶτο, ἀντιστοίχως.

Ἡ Ἐπιτροπή ἀναφέρει, τέλος, τήν ὁδηγία 79/7/ΕΟΚ τοῦ Συμβουλίου, τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί τῆς προοδευτικῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως μεταξύ ἀνδρῶν καί γυναικῶν σέ θέματα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως (ΕΕ Ν 6, εἰδ. ἔκδ. 05/003, σ. 160), ἡ ὁποία σύμφωνα μέ τό ἄρθρο της 1, ἐφαρμόζεται μεταξύ ἄλλων στά ἰσχύοντα νόμιμα συστήματα πού ἀφοροῦν τήν ἀναπηρία ἤ τό γῆρας.

Ἡ Ἐπιτροπή ἐπισύρει τήν προσοχή στό γεγονός ὅτι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 5 τῆς ὁδηγίας αὐτῆς, τά κράτη μέλη ὑποχρεοῦνται νά καταργήσουν τίς νομοθετικές, κανονιστικές καί διοικητικές διατάξεις πού εἶναι ἀντίθετες πρός τήν ἀρχή τῆς ἴσης μεταχειρίσεως καί ὅτι σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 4 ἡ ἐν λόγω ἀρχή συνεπάγεται «τήν ἀπουσία κάθε διακρίσεως πού βασίζεται στό φύλο, εἴτε ἄμεσα εἴτε ἔμμεσα, σέ συσχετισμό ἰδίως μέ τήν οἰκογενειακή κατάσταση . . .», πρᾶγμα πού ἰσχύει ἰδίως σέ ὅτι ἀφορᾶ «τό πεδίο ἐφαρμογῆς τῶν συστημάτων καί τούς ὅρους πρόσβασης στά συστήματα αὐτά».

Σύμφωνα μέ τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς, τό ὁλλανδικό αὐτό σύστημα σύμφωνα μέ τό ὁποῖο, ὑπό τήν ἐπιφύλαξη ὁρισμένων ἐξαιρέσεων, ἡ ἔγγαμη γυναίκα δέν εἶναι ἀσφαλισμένη βάσει, μεταξύ ἄλλων, τοῦ AOW, παρά μόνο ὅταν ὁ ἴδιος ὁ σύζυγός της εἶναι ἀσφαλισμένος βάσει τοῦ ἐν λόγω νόμου εἶναι ἀσυμβίβαστη μέ τίς διατάξεις τῆς ἐν λόγω ὁδηγίας καί πρέπει λοιπόν νά τροποποιηθεῖ ἐντός προθεσμίας, ἡ ὁποία λήγει στίς 22 Δεκεμβρίου 1984.

Κατά ἕναν ἀκριβέστερο τρόπο πού ἀφορᾶ τό ἐρώτημα τῆς ἐφαρμοστέας νομοθεσίας τό ὁποῖο ὑπεβλήθη στό Δικαστήριο, ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι γιά νά δοθεῖ ἀπάντηση πρέπει νά γίνει ἡ διάκριση μεταξύ δύο καταστάσεων:

1) τῆς καταστάσεως ὅπως ἡ διαμορφωθεῖσα μέχρι τῆς 1ης Ἰουνίου 1966, δηλαδή μέχρι τῆς στιγμῆς πού ὁ Kuijpers πέραν τῆς ἀπασχολήσεώς του στό Βέλγιο εὑρῆκε ἀπασχόληση στίς Κάτω Χῶρες καί

2) τῆς καταστάσεως ὅπως ἡ διαμορφωθεῖσα μετά τήν ἐν λόγω ἡμερομηνία.

Ἡ Ἐπιτροπή παρατηρεῖ ὅτι ἡ πρώτη κατάσταση ἀντιστοιχεῖ μέ τήν περίοδο κατά τήν ὁποία ὁ Kuijpers ἀπησχολεῖτο μόνο στό Βέλγιο καί, σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ κανονισμοῦ 3, ὁ ἐνδιαφερόμενος θά ἔπρεπε λοιπόν νά ὑπαχθεῖ στήν νομοθεσία τοῦ κράτους μέλους στό ἔδαφος τοῦ ὁποίου ἀπησχολεῖτο, δηλαδή στήν βελγική νομοθεσία.

Ἡ Ἐπιτροπή ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ κανονισμός 3/58 δέν περιεῖχε καμμία διάταξη πού νά διατυπώνει ρητῶς τήν ἀρχή ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι, στούς ὁποίους ἀπηυθύνετο ὁ ἐν λόγω κανονισμός, δέν ἠδύναντο νά ὑπαχθοῦν παρά μόνο στήν νομοθεσία ἑνός κράτους μέλους καί ὅτι μέ τήν ἀπόφαση τῆς 9ης Ἰουνίου 1964 («Nonnenmacher», ὑπόθεση 92/63, Rec. σ. 573-574), τό Δικαστήριο ἐπεσήμανε ὅτι τό ἄρθρο 12 τοῦ κανονισμοῦ 3/58 δέν περιέχει καμμία διάταξη πού νά ἀπαγορεύει τήν ταυτόχρονη ἐφαρμογή περισσοτέρων νομοθεσιῶν, ἀλλ' ὅτι ὅμως, τό ἐν λόγω ἄρθρο «ἀπαγορεύει τήν ἐφαρμογή τῆς νομοθεσίας ἑνός κράτους μέλους διαφορετικοῦ ἀπό ἐκεῖνο στό ὁποῖο ἐργάζεται ὁ ἐνδιαφερόμενος... κατά τό μέτρο πού ἡ νομοθεσία αὐτή θά ὑπεχρέωνε τόν τελευταῖο νά συνεισφέρει στήν χρηματοδότηση ἑνός ὀργάνου κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, τό ὁποῖο δέν θά ἠδύνατο νά τοῦ παράσχει συμπληρωματικά πλεονεκτήματα γιά τόν αὐτό κίνδυνο καί γιά τήν ἰδία περίοδο».

Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ λοιπόν τήν προγενεστέρα τῆς 1ης Ἰουνίου 1966 περίοδο δύναται νά συναχθεῖ τό συμπέρασμα, σύμφωνα μέ τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς, ὅτι ὁ ἁρμόδιος ὁλλανδικός ὀργανισμός εἶχε τό δικαίωμα νά κηρύξει τήν ὁλλανδική νομοθεσία περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἀνεφάρμοστη στόν Kuijpers καί ὅτι ἀκόμα καί ἄν ἐθεωρεῖτο ἐνδεχομένως ἐφαρμοστέα ἡ ἐν λόγω νομοθεσία, δέν θά ἠδύνατο νά παράγει τά ἀποτελέσματά της παρά μόνο ἐντός τῶν προαναφερθέντων ὁρίων, τά ὁποῖα προκύπτουν ἀπό τήν νομολογία τοῦ Δικαστηρίου.

Ἀντιθέτως, ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι δέν συμβαίνει τό ἴδιο μέ τήν κατάσταση πού διεμορφώθη κατά τήν διάρκεια τῆς περιόδου πού ὁ Kuijpers εἰργάζετο τόσο στό Βέλγιο ὅσο καί στίς Κάτω Χῶρες. Τονίζει ὅτι κατά τήν περίοδο αὐτή ὑπήχθη στήν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 13 ὑπό γ), ἐδάφιο πρῶτο, τοῦ κανονισμοῦ 3/58. Σύμφωνα μέ τίς διατάξεις αὐτές ὑπήχθη — ὡς ἐργαζόμενος κατά κανόνα στό ἔδαφος διαφόρων κρατῶν μελῶν — στό νόμιμο σύστημα τοῦ κράτους στό ὁποῖο διέμενε, δηλαδή τῶν Κάτω Χωρῶν.

Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἐν λόγω περίοδο, ὁ ἁρμόδιος ὁλλανδικός ὀργανισμός δέν δύναται νά ἀποκλείσει τόν Kuijpers ἀπό τήν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τῆς ὁλλανδικῆς νομοθεσίας περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ ἡ Ἐπιτροπή σημειώνει ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη ὁρισμένες ἀβεβαιότητες, πού ὀφείλονται στήν ἀπόφαση «Coonan» μέ τήν ὁποία τό Δικαστήριο ἑρμήνευσε τό ἄρθρο 1, ὑπό α), καί τό ἄρθρο 3 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 ὑπό τήν ἔννοια ὅτι «ἐναπόκειται στήν νομοθεσία τοῦ κάθε κράτους μέλους νά καθορίσει τίς προϋποθέσεις τοῦ δικαιώματος ἤ τῆς ὑποχρεώσεως ὑπαγωγῆς σέ ἕνα σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἤ στόν ἕναν ἤ τόν ἄλλο συγκεκριμένο κλάδο ἑνός τέτοιου συστήματος, ἐφ' ὅσον δέν γίνεται στό θέμα αὐτό διάκριση μεταξύ ὑπηκόων τοῦ κράτους αὐτοῦ καί ὑπηκόων ἄλλων κρατῶν μελῶν».

Κατά τήν Ἐπιτροπή, δύναται νά συναχθεῖ ἀπό αὐτό ὅτι ἡ ὁλλανδική νομοθεσία παρέχει τήν δυνατότητα ἀποκλεισμοῦ ἀπό τήν ἀσφάλιση στό ὁλλανδικό σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἐκείνου ὁ ὁποῖος δέν πληροῖ ὁρισμένες προϋποθέσεις καί ἰδίως ἐκείνου ὁ ὁποῖος εἶναι ἤδη ἀσφαλισμένος ἐκτός τῶν Κάτω Χωρῶν. Ἡ Ἐπιτροπή τονίζει ὅτι τό Centrale Raad ἐρωτᾶ ὡστόσο μήπως αὐτό δέν συμβαίνει ἐν προκειμένω, δεδομένου ὅτι μία τέτοια ἐθνική διάταξη ἔχει τό ἴδιο ἀντικείμενο μέ τίς διατάξεις τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, δηλαδή τόν καθορισμό τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν διαφόρων ἐθνικῶν συστημάτων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως μεταξύ τους καί μήπως στήν περίπτωση αὐτή ὁ κανόνας τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου πρέπει νά ὑπερισχύσει τοῦ κανόνος τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου.

Ἡ Ἐπιτροπή παρατηρεῖ ὅτι, σέ μιά τέτοια προοπτική, θά ἐπρόκειτο στήν παροῦσα περίπτωση νά δοθεῖ κυρίως ἀπάντηση στό ἐρώτημα ἄν ἡ νομοθεσία ἑνός κράτους μέλους, ἡ ὁποία δύναται κατ' ἀρχήν νά θέτει τίς προϋποθέσεις ὑπαγωγῆς σέ ἕνα σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, δύναται νά ἀποκλείσει ἀπό τό σύστημα αὐτό ἕναν ἐργαζόμενο, ὁ ὁποῖος ὑπόκειται στήν ἐφαρμογή τοῦ κανονισμοῦ διότι εἶναι ἤδη ἀσφαλισμένος σέ ἕνα ἄλλο κράτος μέλος.

Πρίν δώσει ἀπάντηση στό ἐρώτημα αὐτό, ἡ Ἐπιτροπή παρατηρεῖ ὅτι πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι ἡ περίπτωση στήν ὁποία ἀναφέρεται τό ἐν λόγω ἐρώτημα μόνο κατ' ἐξαίρεση δύναται νά παρουσιασθεῖ καί ὅτι αὐτό ἰσχύει περισσότερο γιά τόν κανονισμό 1408/71 ἀπό ὅ,τι γιά τόν κανονισμό 3/58. Ὑπογραμμίζει ὅτι, ἄν ἐξαιρεθεῖ ἡ ἐθελουσία ἀσφάλιση ἤ ἡ προαιρετική συνέχιση τῆς ἀσφαλίσεως τήν ὁποία ρυθμίζει τό ἄρθρο 15, ὁ κανονισμός 1408/71 περιέχει τήν ἀρχή, ἡ ὁποία διατυπώνεται στό ἄρθρο 13, παράγραφος 1, ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ἐπί τοῦ ὁποίου ἐφαρμόζεται ὁ κανονισμός ὑπάγεται μόνο στήν νομοθεσία ἑνός κράτους μέλους.

Ἡ Ἐπιτροπή ἐπαναλαμβάνει στό σημεῖο αὐτό ὅτι τό σύστημα πού ἔχει θεσπισθεῖ βάσει τοῦ κανονισμοῦ 3/58 εἶναι σημαντικά διαφορετικό κατά τήν ἔννοια ὅτι δύναται νά ἐπιτρέψει, σέ ὁρισμένες αὐστηρῶς καθορισμένες περιπτώσεις, τήν ταυτόχρονη ἐφαρμογή ἐπί τοῦ αὐτοῦ ἐργαζομένου τῶν νομοθεσιῶν διαφόρων κρατῶν μελῶν. Ὡστόσο, στήν περίπτωση αὐτή ἐπίσης ὁ ὅρος «ταυτόχρονη», τόν ὁποῖο ἐχρησιμοποίησε ρητῶς τό Δικαστήριο στήν ἀπόφαση Nonnenmacher δύναται νά ἀποκλείσει τήν ἐφαρμογή μιᾶς διατάξεως ὅπως ἡ ἐν λόγω ὁλλανδική διάταξη περί σωρεύσεως.

Ἐν πάση περιπτώσει, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό κυρίως ὑποβληθέν ἐρώτημα, ἡ Ἐπιτροπή εἶναι τῆς γνώμης ὅτι πρέπει νά θεωρηθεῖ ὅτι οἱ ἐν λόγω κανονισμοί περιέχουν λεπτομερή ρύθμιση, κατά δέ τήν ἄποψή της ἐξαντλητική, τοῦ προβλήματος τῆς ἐφαρμοστέας νομοθεσίας. Παρατηρεῖ ὅτι ἡ βασική ἀρχή, σέ ὅλες τίς περιπτώσεις, εἶναι ὅτι πρέπει νά ἐφαρμοσθεῖ τουλάχιστον ἕνα (καί κατά κανόνα καί μόνο) σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καί ὅτι κατ' ἀρχήν ἡ νομοθεσία τοῦ κράτους μέλους, ἡ ὁποία εἶναι ἐφαρμοστέα σύμφωνα μέ τήν ρύθμιση αὐτή, δύναται νά καθορίσει τίς προϋποθέσεις τοῦ δικαιώματος ἤ τῆς ὑποχρεώσεως ἀσφαλίσεως.

Ὡστόσο, ἕνα κράτος μέλος δέν εἶναι ἐντελῶς ἐλεύθερο νά καθορίσει τίς προϋποθέσεις αὐτές καί δέν δύναται νά ὑπερβεῖ τά ὅρια, τά ὁποῖα καθορίζει ὁ κανονισμός. Ἔτσι, τονίζει ἡ Ἐπιτροπή, οἱ κανόνες περί τῆς ἐφαρμοστέας ἐθνικῆς νομοθεσίας πού περιέχονται στόν ἐν λόγω κανονισμό καί ἐξετέθησαν ἀνωτέρω πρέπει νά τηροῦνται. Καί κατά τήν Ἐπιτροπή, αὐτό δέν συμβαίνει ὅταν μία ἐθνική νομοθεσία, ἡ ὁποία ἔχει κηρυχθεῖ ἐφαρμοστέα ἀπό τόν κανονισμό — δι' ἀποκλεισμοῦ ἤ ὄχι — περιλαμβάνει διατάξεις, οἱ ὁποῖες συνιστοῦν τήν ἐφαρμογή ὄχι αὐτῆς τῆς νομοθεσίας, ἀλλά τῆς νομοθεσίας ἄλλου κράτους μέλους.

Ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ, ἐπομένως, ἐν συμπεράσματι, ὅτι πρέπει νά δοθεῖ ἡ ἀκόλουθη ἀπάντηση στό ἐρώτημα πού ὑπέβαλε τό Centrale Raad van Beroep:

Τό ἄρθρο 13, παράγραφος 1, ὑπό γ), ἐδάφιο πρῶτο, τοῦ κανονισμοῦ 3 τοῦ Συμβουλίου περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τῶν διακινουμένων ἐργαζομένων καί τό ἄρθρο 14, παράγραφος 1, ὑπό γ), καί ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71 τοῦ Συμβουλίου, περί ἐφαρμογῆς τῶν συστημάτων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως στούς μισθωτούς καί τίς οἰκογένειές τους πού διακινοῦνται ἐντός τῆς Κοινότητος πρέπει νά ἑρμηνευθοῦν ὑπό τήν ἔννοια ὅτι εἶναι ἀσυμβίβαστη πρός τά ἐν λόγω ἄρθρα μία διάταξη ἑνός κράτους μέλους, ἡ ὁποία σκοπεῖ νά ἀποκλείσει ἕναν ἐργαζόμενο ἀπό τό εὐεργέτημα μιᾶς νομοθεσίας, ἡ ὁποία ἔχει κηρυχθεῖ ἐφαρμοστέα ἐπ' αὐτοῦ σύμφωνα μέ τόν κανονισμό, λόγω τοῦ ὅτι εἶναι παράλληλα ἀσφαλισμένος σέ ἕνα ἄλλο κράτος μέλος.

III — Ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα πού ἔθεσε τό Δικαστήριο

1. Στό ἐρώτημα πού τῆς ἔθεσε τό Δικαστήριο ἡ *Sociale Verzekeringsbank* ἔδωσε τήν ἀκόλουθη ἀπάντηση:

«Πρός τόν σκοπό μερικῆς ὑπαγωγῆς μέσα στό πλαίσιο τοῦ "Algemene Ouderdomswet" (ὁλλανδικοῦ νόμου περί τῆς γενικευμένης συντάξεως γήρατος) καί τοῦ "Algemene Weduwen- en Wezenwet" (ὁλλανδικοῦ νόμου περί γενικευμένης ἀσφαλίσεως τῶν χηρῶν καί τῶν ὀρφανῶν) (βάσει τῶν διατάξεων αὐτῶν ὑπάγονται σέ ἀσφαλιστικό σύστημα, μεταξύ ἄλλων, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἄν καί εἶναι κάτοικοι, δέν εἶναι ἀσφαλισμένοι βάσει τοῦ "Algemene ouderdomswet" καί τοῦ "Algemene Weduwen- en Wezenwet", ὁ ἐπιθεωρητής τῆς ἐφορίας τοῦ Eindhoven (γιά τίς ἀσφαλίσεις πού καλύπτουν ὅλο τόν πληθυσμό, οἱ ἐφορίες εἶναι ἐκεῖνες πού ἔχουν ἐπιφορτισθεῖ μέ τήν εἴσπραξη καί τήν ἀναζήτηση τῶν εἰσφορῶν), στήν ἁρμοδιότητα τοῦ ὁποίου ὑπήγετο ὁ Kuijpers κατά τήν περίοδο 1976 μέχρι 1972 περιλαμβανομένου, ἐγνώρισε στήν Sociale Verzekeringsbank ὅτι ὁ G. T. Kuijpers δέν ἦταν ἀσφαλισμένος βάσει τοῦ "Algemene Ouderdomswet" καί τοῦ "Algemene Weduwen- en Wezenwet" κατά τήν διάρκεια τῶν ἑξῆς περιόδων: ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1966 μέχρι 30ῆς Μαΐου 1966 περιλαμβανομένης, καθ' ὅλο τό ἔτος 1967, ὅλο τό ἔτος 1968, ὅλο τό ἔτος 1969, ὅλο τό ἔτος 1970, ὅλο τό ἔτος 1971 καί ὅλο τό ἔτος 1972.

Πρός τήν Sociale Verzekeringsbank ὑποβάλλονται οἱ ἀναγκαῖες δηλώσεις, μεταξύ ἄλλων, ἀπό τήν φορολογική ὑπηρεσία ὅταν αὐτή θεωρεῖ ὅτι ἕνα συγκεκριμένο πρόσωπο δέν ἦταν ἀσφαλισμένο, κατά τήν διάρκεια μιᾶς ὁρισμένης περιόδου, βάσει τοῦ AOW καί τοῦ AWW, ἐπειδή, παραδείγματος χάριν, ἦταν ἀσφαλισμένος σέ μία ἄλλη χώρα, λόγω τοῦ ὅτι ὁ ἐνδιαφερόμενος εἰργάζετο ὡς μισθωτός στήν χώρα αὐτή, ἡ δέ ἀσφάλειά του ἐκάλυπτε τό γῆρας, τόν θάνατο, τήν μακροχρόνια ἀνικανότητα πρός ἐργασία καί τά οἰκογενειακά ἐπιδόματα.

Ὅταν ἡ φορολογική ὑπηρεσία ἀποστέλλει πρός τήν SVB μία τέτοια ἀναφορά, τήν πληροφορεῖ δηλαδή ὅτι ἕνας κάτοικος δέν ἦταν ἀσφαλισμένος κατά τήν διάρκεια μιᾶς ὁρισμένης περιόδου, ὑποτίθεται ὅτι γιά τήν περίοδο αὐτή δέν κατεβλήθη καμμία εἰσφορά ἤ ὅτι μία εἰσφορά (πού παρεκρατήθη στήν πηγή) ἡ ὁποία κατεβλήθη ἐνδεχομένως χωρίς λόγο, ἐπεστράφη στόν ἐνδιαφερόμενο. Ὡστόσο, ἡ Sociale Verzekeringsbank ἀντήλλαξε ἀλληλογραφία κατά τό 1977 καί 1978 μέ τόν τότε ἐργοδότη τοῦ Kuijpers καθώς καί μέ τό "bedrijfsvereniging" (ἐπαγγελματικό σωματεῖο) στό ὁποῖο ἀνῆκε κατά τήν περίοδο ἐκείνη, ἐπί τοῦ θέματος, μεταξύ ἄλλων, ἄν οἱ εἰσφορές OAW, εἶχαν, κατά τήν περίοδο ἐκείνη, παρακρατηθεῖ στήν πηγή ἐπί τοῦ μισθοῦ του.

Σᾶς ἀποστέλλομε συνημμένως ἀντίγραφα τῆς ἀλληλογραφίας αὐτῆς.

Ἀπό τίς ἐπιστολές αὐτές προκύπτει ὅτι ἡ εἰσφορά AOW παρεκρατήθη στήν πηγή ἐπί τῆς ἀμοιβῆς πού ἔλαβε ὁ G. T. Kuijpers στίς Κάτω Χῶρες ἐκ μισθωτῆς ἐργασίας.

Δέν γνωρίζομε ἄν ἡ εἰσφορά αὐτή πού παρεκρατήθη στήν πηγή, κατεβλήθη στήν φορολογική ὑπηρεσία, οὔτε ἄν ἐνδεχομένως ἐπεστράφη κατόπιν.

Ἔρευνα τήν ὁποία διεξήγαγε, κατόπιν αἰτήσεώς μας, ἡ φορολογική ὑπηρεσία δέν ἀπέδωσε ἀποτελέσματα.

Κατόπιν τοῦ ἐρωτήματός σας, πιστεύομε ὅτι πρέπει ἀκόμα νά ὑπογραμμισθεῖ ὅτι ἡ πλευρά αὐτή τῆς ὑποθέσεως (τό ἄν δηλαδή κατεβλήθη ἤ ὄχι εἰσφορά, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως ἐπεστράφη κατόπιν) δέν ἐθίγη ἐκ μέρους μας ἐκ προθέσεως στήν παρούσα ὑπόθεση.

Πράγματι, τό Centrale Raad van Beroep κρίνει ὅτι ἡ καταβολή ἤ μή εἰσφορῶν δέν ἐπηρεάζει τήν ἀπάντηση πού πρέπει νά δοθεῖ στό ἐρώτημα ἄν ἕνα πρόσωπο δύναται νά θεωρηθεῖ ὡς ἀσφαλισμένο.

Πράγματι, ἄν ἀποδειχθεῖ ὅτι μία εἰσφορά ἔχει καταβληθεῖ ἀχρεωστήτως ἡ Sociale Verzekeringsbank, παρέχει στόν ἐνδιαφερόμενο τήν δυνατότητα εἴτε νά θεωρήσει τήν εἰσφορά αὐτή ὡς προαιρετική, μέ ὅλες τίς συνέπειες πού δύνανται βεβαίως νά προκύψουν γιά τήν σύνταξη πού δικαιοῦται, εἴτε νά εἰσπράξει ἕνα ποσό, ἀντίστοιχο μέ τήν ἀχρεωστήτως καταβληθείσα συνεισφορά (ἄν βεβαίως τό ποσό τῆς καταβληθείσης εἰσφορᾶς δύναται ἀκόμη νά προσδιορισθεῖ).»

2. Ἡ *Ἐπιτροπή* ἔδωσε τήν ἀκόλουθη ἀπάντηση στό ἐρώτημα πού τῆς ἔθεσε τό Δικαστήριο:

α) Κατ' ἀρχάς, ἀναφορικά μέ τίς γενικότερες ἀπόψεις τοῦ θέματος, πρέπει νά ὑπογραμμισθεῖ ὅτι οἱ διατάξεις πού ἀναφέρονται στό ἐρώτημα σκοποῦν νά καθορίσουν σαφέστερα σέ ποιά κοινωνική νομοθεσία ὑπόκειται ἕνας ἐργαζόμενος (ἤ ἕνα μέλος τῆς οἰκογενείας του), ὁ ὁποῖος ἐμπίπτει στόν κανονισμό ἄν ἐργάζεται σέ δύο ἤ περισσότερα κράτη μέλη. Στήν περίπτωση αὐτή πρέπει νά ἀποφευχθεῖ τό ἐνδεχόμενο νά μήν ὑπόκειται σέ καμμία κοινωνική νομοθεσία ἤ νά ὑπόκειται στήν νομοθεσία δύο ἤ περισσοτέρων κρατῶν μελῶν (βλ. σχετικῶς ἄρθρο 13, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71).

Ὁ σκοπός αὐτός δέν δύναται νά ἐπιτευχθεῖ παρά μόνο ὅταν σαφῆ καί ἀπερίφραστα κριτήρια ἐπιτρέπουν τόν προσδιορισμό τῆς ἐφαρμοστέας νομοθεσίας. Κατά τήν ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ διάκριση μεταξύ «κυρίας δραστηριότητος καί δευτερευούσης δραστηριότητος» δέν δύναται νά θεωρηθεῖ ὡς τέτοιο κριτήριο. Πράγματι, παρόμοια διάκριση στερεῖται ἀκριβείας καί σαφηνείας, διότι σέ πάρα πολλές περιπτώσεις εἶναι ἰδιαίτερα δύσκολο νά ἐξακριβωθεῖ ποιά εἶναι ἡ δραστηριότης πού δύναται νά θεωρηθεῖ ὡς κυρία. Αὐτό συμβαίνει κυρίως μέ τούς ἐμπορικούς ἀντιπροσώπους.

6) Πρέπει, ἐξ ἄλλου, νά ὑπογραμμισθεῖ ὅτι δύναται νά εἶναι μειονεκτική γιά τούς ἐνδιαφερομένους ἡ ὑπαγωγή στήν νομοθεσία ἑνός κράτους διαφορετικοῦ ἀπό τό κράτος ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένοι. Γιά νά προσδιορισθεῖ ἡ ἐφαρμοστέα νομοθεσία, στήν περίπτωση ἑνός ἐργαζομένου, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ μέρος τῶν δραστηριοτήτων του ἐκτός τοῦ κράτους ὅπου κατοικεῖ, πρέπει πάντοτε νά σταθμίζεται καί τό συμφέρον τοῦ ἐνδιαφερομένου (γιά τόν ὁποῖο, ὅπως ἐλέχθη, παρουσιάζει γενικῶς πλεονεκτήματα τό νά εἶναι ἀσφαλισμένος στό κράτος ὅπου κατοικεῖ), μαζί μέ τό συμφέρον τοῦ ἐνδιαφερομένου κράτους μέλους ἤ κρατῶν μελῶν γιά τό (τά) ὁποῖο (α) παρουσιάζει πλεονεκτήματα τό νά εἰσπράττουν εἰσφορές ὑπέρ τοῦ συστήματος κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.

Στήν περίπτωση ἐργαζομένου, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ ὅλες του τίς δραστηριότητες ἐντός ἑνός μόνο κράτους μέλους, δίνεται βαρύνουσα σημασία στό συμφέρον τοῦ ἐν λόγω κράτους μέλους, ἔστω καί ἄν ὁ ἐργαζόμενος διαμένει στό ἔδαφος ἑνός ἄλλου κράτους μέλους (βλ. παραδείγματος χάριν τό ἄρθρο 13, παράγραφος 2 ὑπό α) τοῦ κανονισμοῦ 1408/71). Ἄν, ἀντιθέτως, κατανέμει τίς δραστηριότητές του μεταξύ τοῦ δικοῦ του κράτους μέλους καί ἑνός ἄλλου κράτους μέλους, δίδεται προτεραιότης στό συμφέρον τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐργαζομένου. Στήν περίπτωση αὐτή δύνανται νά ἀξιώνουν τήν καταβολή εἰσφορῶν πολλά κράτη μέλη, ἀλλά τό ἀποφασιστικό στοιχεῖο γιά τήν ἐπιλογή μεταξύ τῶν διαφόρων αὐτῶν συμφερόντων εἶναι τό συμφέρον τοῦ ἐνδιαφερομένου.

γ) Ἀπό μία ἄποψη περισσότερο νομική ἤ περισσότερο γραμματική, πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι οὔτε στό ἄρθρο 13 τοῦ κανονισμοῦ 3, οὔτε στό ἄρθρο 14 τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 δέν ἀναφέρεται ἡ ἔννοια «κύριες δραστηριότητες ἤ δευτερεύουσες δραστηριότητες». Ἀντίθετα ἡ πρώτη ἔννοια ὑπάρχει στό σημεῖο 2 τοῦ ἄρθρου 14α (τό ὁποῖο ἐνσωματώθηκε στόν κανονισμό 1408/71 διά τοῦ κανονισμοῦ 1390/81 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 12ης Μαΐου 1981, ΕΕ L 143, σ.1). Τό ἐν λόγω σημεῖο 2 διατυπώνει τόν ἀκόλουθο γενικό κανόνα:

«Τό πρόσωπο πού ἀσκεῖ κανονικά μή μισθωτή δραστηριότητα στό ἔδαφος δύο ἤ περισσοτέρων κρατῶν μελῶν ὑπόκειται στήν νομοθεσία τοῦ κράτους μέλους στό ἔδαφος τοῦ ὁποίου κατοικεῖ, ἄν ἀσκεῖ μέρος τῆς δραστηριότητός του στό ἔδαφος αὐτοῦ τοῦ κράτους μέλους.»

Κατ' οὐσία, ὁ ἐν λόγω κανόνας εἶναι ταυτόσημος μέ τόν κανόνα τοῦ ἄρθρου 14, παράγραφος 1, ὑπό γ) ὑπό i). Τό ἄρθρο ὅμως 14α συνεχίζει:

«Ἄν δέν ἀσκεῖ δραστηριότητα στό ἔδαφος τοῦ κράτους μέλους ὅπου κατοικεῖ, ὑπόκειται στήν νομοθεσία τοῦ κράτους μέλους στοῦ ὁποίου τό ἔδαφος ἀσκεῖ τήν κύρια δραστηριότητά του.»

Ἀπό τήν τελευταία αὐτή φράση συνάγεται μέ a contrario συλλογισμό ὅτι στήν περίπτωση πού τό ἐνδιαφερόμενο πρόσωπο ἀσκεῖ πράγματι μέρος τῆς δραστηριότητός του στό ἔδαφος τοῦ κράτους ὅπου κατοικεῖ, τό στοιχεῖο «κυρία δραστηριότης» δέν παίζει κανένα ρόλο.

δ) Ἐν συμπεράσματι, λοιπόν, ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι τό γεγονός ὅτι μόνο οἱ δευτερεύουσες δραστηριότητες ἀσκοῦνται στήν χώρα κατοικίας ἐνῶ οἱ κύριες δραστηριότητες ἀσκοῦνται σέ ἄλλο κράτος μέλος, δέν ἐπηρεάζει τήν ἐφαρμογή τοῦ κανόνος πού θεσπίζει τό ἄρθρο 13, παράγραφος 1, ὑπό γ) ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3 καί τό ἄρθρο 14, παράγραφος 1, ὑπό γ), ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71.

ε) Ὡστόσο, δύναται νά τεθεῖ τό ἐρώτημα ἄν εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀσκοῦνται πράγματι δραστηριότητες στό ἔδαφος δύο ἤ περισσοτέρων κρατῶν μελῶν. Διότι δύναται πράγματι νά διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη ὅτι κάτι τέτοιο δέν συμβαίνει στήν περίπτωση πού ἡ δραστηριότης πού ἀσκεῖ ὁ ἐνδιαφερόμενος στό κράτος ὅπου κατοικεῖ παρουσιάζει *περιθωριακό* μόνο χαρακτήρα. Ἔτσι, θά ἠδύνατο νά ἐφαρμοσθεῖ ἕνας κανόνας ἀνάλογος ἐκείνου πού διετυπώθη στήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου ἐπί τῆς ὑποθέσεως 53/81 (ἀπόφαση τῆς 23ης Μαρτίου 1982, Levin κατά Secrétaire d'État à la Justice), ὅτι δηλαδή ἡ δραστηριότης γιά τήν ὁποία πρόκειται πρέπει νά εἶναι πραγματική καί βεβαία καί νά μήν ἔχει ἁπλῶς περιθωριακό χαρακτήρα.

Ἀνεξάρτητα ἀπό τό ποιά θά εἶναι ἡ ἄποψη τοῦ Δικαστηρίου ὡς πρός τήν ἐφαρμογή τοῦ κανόνα αὐτοῦ ἐπί τῶν διατάξεων στίς ὁποῖες ἀναφέρεται τό ἐρώτημα πού ἔχει ὑποβληθεῖ, ἡ Ἐπιτροπή ἔχει τήν γνώμη ὅτι στήν παρούσα ὑπόθεση δέν δύναται νά ἀποδοθεῖ περιθωριακός χαρακτήρας στήν δραστηριότητα τοῦ Kuijpers στίς Κάτω Χῶρες, ἐφ' ὅσον εἰργάζετο πέντε ἀπογεύματα τήν ἑβδομάδα ἐπί τρεῖς ὥρες κάθε ἀπόγευμα.

στ) Βάσει τῶν ἀνωτέρω ἡ Ἐπιτροπή θά ἔδιδε στό ἐρώτημα τοῦ Δικαστηρίου τήν ἀπάντηση ὅτι τό γεγονός ὅτι στήν χώρα τῆς κατοικίας ἀσκοῦνται μόνο δευτερεύουσες δραστηριότητες δέν ἐπηρεάζει τήν ἐφαρμογή τοῦ κανόνος πού θεσπίζει τό ἄρθρο 13, παράγραφος 1, ὑπό γ) ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3 καί τό ἄρθρο 14, παράγραφος 1 ὑπό γ) ὑπό i) τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, ὅτι ὅμως οἱ διατάξεις αὐτές προϋποθέτουν ἐνδεχομένως ὅτι μία πραγματική καί βεβαία δραστηριότης ἀσκεῖται σέ δύο ἤ περισσότερα κράτη μέλη, οὕτως ὥστε ἕνα πρόσωπο πού ἀσκεῖ ἁπλῶς μία περιθωριακοῦ χαρακτῆρος δραστηριότητα νά μή θεωρεῖται ὅτι ἀσκεῖ δραστηριότητα κατά τήν ἔννοια τῶν προαναφερθεισῶν διατάξεων.

IV — Προφορική διαδικασία

Στήν δημοσία συνεδρίαση τῆς 6ης Μαΐου 1982, ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν δικηγόρο A. Haagsma ἀνέπτυξε προφορικῶς τίς παρατηρήσεις της.

Ὁ γενικός εἰσαγγελεύς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του στήν συνεδρίαση τῆς 17ης Ἰουνίου 1982.

Σκεπτικό

1 Μέ διάταξη τῆς 29ης Σεπτεμβρίου 1981, ἡ ὁποία περιῆλθε στό Δικαστήριο στίς 19 Ὀκτωβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους, τό Centrale Raad van Beroep ὑπέβαλε, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ἐρώτημα ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τῶν ἄρθρων 13, παράγραφος 1, ὑπό γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 25ης Σεπτεμβρίου 1958, περί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τῶν διακινουμένων ἐργαζομένων (ΡΒ 1958, σ. 561) καί 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ) ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 14ης Ἰουνίου 1971, περί ἐφαρμογῆς τῶν συστημάτων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως στούς μισθωτούς καί τίς οἰκογένειές τους πού διακινοῦνται ἐντός τῆς Κοινότητος (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 05/001, σ. 73) ὥστε νά κριθεῖ ἄν συμβιβάζονται μέ τό κοινοτικό δίκαιο ὁρισμένες διατάξεις τῆς ὁλλανδικῆς νομοθεσίας περί συντάξεων.

2 Τό ἐρώτημα ἀνέκυψε στό πλαίσιο διαφορᾶς μεταξύ τῆς Sociale Verzekeringsbank, ὁλλανδικοῦ ὀργανισμοῦ κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, καί τῶν κληρονόμων G. T. Kuijpers καί/ἤ τῶν ἐλκόντων ἐξ αὐτοῦ δικαίωμα, ἡ σύνταξη τῶν ὁποίων ἐμειώθη κατ' ἐφαρμογή τῆς ὁλλανδικῆς νομοθεσίας.

3 Ὁ ἐνδιαφερόμενος, ἔγγαμος ὁλλανδός ἐργαζόμενος, διέμενε στίς Κάτω Χῶρες ἀπό 1ης Ἰανουαρίου 1957 μέχρει τό τέλος τοῦ ἔτους 1972 καί εἰργάσθη στό Βέλγιο, ἔχοντας ὅμως καί στίς Κάτω Χῶρες μιά ἀπασχόληση, θεωρουμένη ὡς δευτερεύουσα, κατά τήν περίοδο μεταξύ 1ης Ἰουνίου 1966 καί 19ης Δεκεμβρίου 1972.

4 Κατά τίς διατάξεις τῶν ἄρθρων 13, παράγραφος 1, ὑπό γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 τοῦ Συμβουλίου καί 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ) ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 τοῦ Συμβουλίου, ὁ ἐνδιαφερόμενος ἠδύνατο νά θεωρηθεῖ ὡς

ἀσφαλισμένος, βάσει τοῦ ὁλλανδικοῦ συστήματος τῆς γενικευμένης συντάξεως γήρατος πού ἐθεσπίσθη ὑπό τοῦ «Algemene Ouderdomswet» (AOW), ὁ ὁποῖος ἐτέθη σέ ἰσχύ τήν 1η Ἰανουαρίου 1957.

5 Σύμφωνα ὅμως μέ τό ἄρθρο 2, παράγραφος 1, initio καί ὑπό α) τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος τῆς 18ης Ὀκτωβρίου 1968, περί κανονισμοῦ τῆς δημοσίας διοικήσεως κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 6, παράγραφοι 2 καί 3 τοῦ προμνησθέντος ὁλλανδικοῦ νόμου, δέν θεωρεῖται ἀσφαλισμένος βάσει τοῦ ὡς ἄνω νόμου «ὁ κάτοικος τῶν Κάτω Χωρῶν, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται ὡς μισθωτός ἐκτός τοῦ Βασιλείου καί εἶναι ὡς ἐκ τούτου ἀσφαλισμένος στήν χώρα ὅπου ἐργάζεται ὡς πρός τίς παροχές γήρατος ἤ θανάτου, καθώς καί τά οἰκογενειακά ἐπιδόματα».

6 Ἐξ ἄλλου, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 2, παράγραφος 1, initio καί ὑπό i) τοῦ προμνησθέντος βασιλικοῦ διατάγματος, δέν λογίζεται ἀσφαλισμένη ἡ ἔγγαμος γυναίκα πού κατοικεῖ στίς Κάτω Χῶρες καί τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος δέν εἶναι ἀσφαλισμένος κατ' ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τῆς ἰδίας παραγράφου.

7 Στίς ἀνωτέρω διατάξεις προστίθενται οἱ προβλέπουσες μέσα στό ἴδιο νομοθετικό πλαίσιο μείωση τοῦ ποσοῦ τῆς χορηγουμένης στόν ἐνδιαφερόμενο συντάξεως κατά 1 % γιά τόν ἴδιο καί κατά 1 % γιά τήν σύζυγό του, γιά κάθε ἡμερολογιακό ἔτος κατά τήν διάρκεια τοῦ ὁποίου δέν ἦταν ἀσφαλισμένοι βάσει τοῦ AOW.

8 Κατά συνέπεια, ὁ ἁρμόδιος ὁλλανδικός ὀργανισμός ἐμείωσε τό ποσό τῆς χορηγουμένης συντάξεως κατ' ἐφαρμογή τῶν προμνησθεισῶν διατάξεων τῆς ὁλλανδικῆς νομοθεσίας, τῶν ὁποίων τό συμβιβαστό μέ τίς διατάξεις τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου ἀμφισβητοῦν οἱ καθ' οὗ τῆς κυρίας δίκης.

9 Ὑπό τήν ἀνωτέρω ἀλληλουχία, τό Centrale Raad van Beroep ἀνέβαλε τήν ἔκδοση ὁριστικῆς ἀποφάσεως καί ὑπέβαλε πρός τό Δικαστήριο τό ἀκόλουθο ἐρώτημα:

«Πρέπει μήπως τό ἄρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεῖο γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 καί τό ἄρθρο 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ) ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, νά ἑρμηνευθοῦν ὑπό τήν ἔννοια ὅτι εἶναι ἀσυμβίβαστη πρός τά ἐν λόγω ἄρθρα διάταξη ἐσωτερικοῦ δικαίου ἑνός κράτους μέλους, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἐργαζόμενος, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ στό ἐν λόγω κράτος μέλος, δέν εἶναι ἀσφαλισμένος γιά σύνταξη γήρατος, διότι εἶναι ἀσφαλισμένος βάσει τῆς νομοθεσίας

ἄλλου κράτους μέλους, ἔστω καί ἄν διαμένει στό ἔδαφος τοῦ πρώτου κράτους μέλους καί ἐργάζεται καί ἐκεῖ (παράλληλα μέ τίς δραστηριότητες πού ἀναπτύσσει στό ἔδαφος τοῦ ἄλλου κράτους μέλους) ὡς μισθωτός (ἔστω καί ἄν ἡ ἐργασία του αὐτή θεωρηθεῖ ὡς δευτερεύουσα ἀπασχόληση);»

10 Σύμφωνα μέ παγία νομολογία τοῦ Δικαστηρίου, οἱ διατάξεις τοῦ τίτλου II τῶν κανονισμῶν 3/58 καί 1408/71, οἱ ὁποῖες καθορίζουν τήν ἐφαρμοστέα ἐπί τῶν διακινουμένων ἐντός τῆς Κοινότητος ἐργαζομένων νομοθεσία, ἐπιδιώκουν νά ὑπαγάγουν τούς ἐνδιαφερομένους στό σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἑνός μόνο κράτους μέλους, οὕτως ὥστε νά ἀποφεύγονται οἱ σωρεύσεις ἐφαρμοστέων ἐθνικῶν νομοθεσιῶν καί οἱ περιπλοκές πού θά ἠδύναντο νά προκύψουν ἐξ αὐτοῦ.

11 Ἡ ἀρχή αὐτή, τήν ὁποία τό Δικαστήριο ἐφήρμοσε ὑπό τό καθεστώς τοῦ κανονισμοῦ 3/58 ἐκφράζεται μέ τό ἄρθρο 13, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, πού ὁρίζει ὅτι «ὁ ἐργαζόμενος γιά τόν ὁποῖο ἰσχύει ὁ παρών κανονισμός, ὑπόκειται στήν νομοθεσία ἑνός μόνον κράτους μέλους» καί ὅτι ἡ νομοθεσία αὐτή «προσδιορίζεται σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ παρόντος τίτλου», δηλαδή τοῦ τίτλου II περί «προσδιορισμοῦ τῆς ἐφαρμοστέας νομοθεσίας».

12 Κατά τό ἄρθρο 13, παράγραφος 2, ἐδάφιο α), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, ὁ ἐργαζόμενος πού ἀπασχολεῖται στό ἔδαφος κράτους μέλους ὑπόκειται, ὑπό τήν ἐπιφύλαξη τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 14 μέχρι 17, στήν νομοθεσία τοῦ κράτους αὐτοῦ, ἀκόμη καί ἄν κατοικεῖ σέ ἄλλο κράτος μέλος.

13 Τό ἄρθρο 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ) ὑπό i) εἰσάγοντας μία ἐξαίρεση ἀπό τόν κανόνα πού θεσπίζει ἡ τελευταία αὐτή διάταξη, ὁρίζει ὅτι «ὁ ἐργαζόμενος, πλήν τοῦ ἐργαζομένου στίς διεθνεῖς μεταφορές, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ κατά κανόνα τήν δραστηριότητά του στό ἔδαφος δύο ἤ περισσοτέρων κρατῶν μελῶν, ὑπόκειται στήν νομοθεσία τοῦ κράτους μέλους στό ἔδαφος τοῦ ὁποίου κατοικεῖ, ἄν ἀσκεῖ μέρος τῆς δραστηριότητός τους στό ἔδαφος αὐτό ἤ ἄν ἀπασχολεῖται γιά λογαριασμό περισσοτέρων ἐπιχειρήσεων ἤ περισσοτέρων ἐργοδοτῶν πού ἔχουν τήν ἕδρα ἤ κατοικία τους στό ἔδαφος διαφόρων κρατῶν μελῶν».

14 Όπως προκύπτει από τίς προαναφερθεῖσες διατάξεις, ἡ ἐφαρμογή μιᾶς ἐθνικῆς νομοθεσίας καθορίζεται σύμφωνα μέ τά κριτήρια πού ἔχουν θεσπίσει οἱ κανόνες τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου. Ἄν καί τό Δικαστήριο ἀπεφάνθη μέ τήν ἀπόφαση τῆς 24ης Ἀπριλίου 1980 (Coonan, 110/79, Jurispr. σ. 1445) ὅτι ἐναπόκειται στήν νομοθεσία τοῦ κάθε κράτους μέλους νά καθορίζει τίς προϋποθέσεις ὑπό τίς ὁποῖες γεννῶνται τό δικαίωμα ἤ ἡ ὑποχρέωση ὑπαγωγῆς σ' ἕνα σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἤ σέ κάποιο κλάδο τοῦ ἐν λόγω συστήματος, πρέπει ἐν τούτοις νά ὑπογραμμισθεῖ ὅτι τά κράτη μέλη δέν ἔχουν τήν εὐχέρεια νά καθορίζουν τό μέτρο κατά τό ὁποῖο ἐφαρμόζεται ἡ δική τους νομοθεσία ἤ ἡ νομοθεσία ἑνός ἄλλου κράτους μέλους.

15 Διαπιστοῦται ἐξ ἄλλου ὅτι τό ἄρθρο 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ), ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 δέν διακρίνει μεταξύ κυρίας καί δευτερευούσης ἀπασχολήσεως.

16 Στό ἐρώτημα, ἑπομένως, τοῦ Centrale Raad van Beroep προσήκει ἡ ἀκόλουθη ἀπάντηση:

«Τά ἄρθρα 13, παράγραφος 1, ὑπό γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 καί 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ), ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 πρέπει νά ἑρμηνευθοῦν ὑπό τήν ἔννοια ὅτι εἶναι ἀσυμβίβαστη πρός τά ὡς ἄνω ἄρθρα ἡ διάταξη ἐσωτερικοῦ δικαίου κράτους μέλους σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἕνας ἐργαζόμενος πού κατοικεῖ σ'αὐτό τό κράτος μέλος δέν εἶναι ἀσφαλισμένος γιά σύνταξη γήρατος, διότι εἶναι ἀσφαλισμένος δυνάμει τῆς νομοθεσίας ἄλλου κράτους μέλους ἔστω καί ἄν κατοικεῖ στό πρῶτο κράτος μέλος καί ἐργάζεται ἐκεῖ ὡς μισθωτός, παράλληλα μέ τήν δραστηριότητά του πού ἀναπτύσσει στό ἔδαφος τοῦ ἄλλου κράτους μέλους. Τό γεγονός ὅτι ἡ ἀπασχόλησή του στό κράτος τῆς κατοικίας του ἔχει δευτερεύοντα χαρακτήρα σέ σχέση μέ τήν κυρία ἐργασία τοῦ ἐνδιαφερομένου στό ἄλλο κράτος μέλος δέν ἐπηρεάζει τήν δοθεῖσα λύση.»

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

17 Τά ἔξοδα στά ὁποῖα ὑπεβλήθη ἡ Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία κατέθεσε παρατηρήσεις στό Δικαστήριο, δέν ἀποδίδονται. Δεδομένου ὅτι ἡ διαδικασία ἔχει ὡς πρός τούς διαδίκους τῆς κυρίας δίκης τόν χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, πού ἀνέκυψε ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, σ' αὐτό ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

Διά ταῦτα,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμῆμα)

κρίνοντας ἐπί τοῦ ἐρωτήματος πού τοῦ ὑπέβαλε τό Centrale Raad van Beroep, μέ διάταξη τῆς 29ης Σεπτεμβρίου 1981, ἀποφαίνεται:

Τά ἄρθρα 13, παράγραφος 1, ὑπό γ), ἐδάφιο 1, τοῦ κανονισμοῦ 3/58 καί 14, παράγραφος 1, ἐδάφιο γ) ὑπό i), τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 πρέπει νά ἑρμηνευθοῦν ὑπό τήν ἔννοια ὅτι εἶναι ἀσυμβίβαστη πρός τά ὡς ἄνω ἄρθρα ἡ διάταξη ἐσωτερικοῦ δικαίου κράτους μέλους, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἕνας ἐργαζόμενος πού κατοικεῖ σ' αὐτό τό κράτος μέλος δέν εἶναι ἀσφαλισμένος γιά σύνταξη γήρατος, διότι εἶναι ἀσφαλισμένος δυνάμει τῆς νομοθεσίας ἄλλου κράτους μέλους ἔστω καί ἄν κατοικεῖ στό πρῶτο κράτος μέλος καί ἐργάζεται ἐκεῖ ὡς μισθωτός παράλληλα μέ τήν δραστηριότητά του πού ἀναπτύσσει στό ἔδαφος τοῦ ἄλλου κράτους μέλους. Τό γεγονός ὅτι ἡ ἀπασχόλησή του στό κράτος τῆς κατοικίας του ἔχει δευτερεύοντα χαρακτήρα σέ σχέση μέ τήν κυρία ἐργασία τοῦ ἐνδιαφερομένου στό ἄλλο κράτος μέλος, δέν ἐπηρεάζει τήν δοθεῖσα λύση.

Due Χλωρός Grévisse

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβούργο στίς 23 Σεπτεμβρίου 1982.

Κατ' ἐντολή τοῦ γραμματέως

H. A. Rühl

Κύριος ὑπάλληλος διοικήσεως

Ὁ πρόεδρος τοῦ δευτέρου τμήματος

O. Due